

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/55/2013
Identifikačné číslo spisu:	6012201324
Dátum vydania rozhodnutia:	31.10.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6012201324.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členov senátu JUDr. Jarmily Urbancovej a JUDr. Milana Moravu, v právnej veci navrhovateľky Z. bytom v H., proti odporcovi Centru právnej pomoci, Kancelária Nitra, so sídlom v Nitre, Štefánikova trieda 88, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 3N 3573/12 z 21. novembra 2012, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 27Sp/39/2012-77 z 12. júna 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. júna 2013, č. k. 27Sp/39/2012-77 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu z 21. novembra 2012, sp. zn. 3N 3573/12 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. júna 2013, č. k. 27Sp/39/2012-77 vo výroku o povinnosti navrhovateľky zaplatiť súdny poplatok 35 eur z r u š u j e .

Najvyšší súd Slovenskej republiky navrhovateľke p r i z n á v a oslobodenie od súdnych poplatkov.

Navrhovateľke náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Rozsudkom č. k. 27Sp/39/2012-77 z 12. júna 2013 Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku potvrdil napadnuté rozhodnutie odporcu, ktorým navrhovateľke na jej žiadosť nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“), a to z dôvodu podľa § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Krajský súd preskúmajúc napadnuté rozhodnutie podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) ako spornú v prejednávanej veci vyhodnotil otázku zrejmej bezúspešnosti

sporu v konaní o dovolaní proti rozhodnutiu o zastavení dovolacieho konania, v ktorom navrhovateľka žiadala poskytnutie právnej pomoci. Preto posudzoval správnosť aplikácie § 8 v spojení s § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci. Pojem zrejmej bezúspešnosti pritom, vychádzajúc z judikatúry vzťahujúcej sa na § 138 OSP, zadefinoval ako stav, kedy je už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.

Na základe obsahu spisov dospel k záveru, že odporca dostatočne zistil skutkový stav veci a na jeho základe vyvodil aj správny právny záver, a teda vec správne posúdil a rozhodol v súlade s právnou úpravou. Uviedol, že odvolacie dôvody neboli takej povahy, aby mohli mať za následok zrušenie napadnutého rozhodnutia.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 250i ods. 2 OSP a v konaní neúspešnej navrhovateľke ich náhradu nepriznal.

Súčasne rozhodol o povinnosti navrhovateľky zaplatiť súdny poplatok vo výške 35 eur podľa zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch (ďalej len „zákona o súdnych poplatkoch“), položka 10 písm. b/, keďže navrhovateľka nie je oslobodená od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2, § 246c ods. 1 veta prvá OSP) odvolanie. Žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Navrhovateľka ďalej zhrnula priebeh doterajšieho konania pred Okresným súdom Komárno sp. zn. 10C/85/2008, do ktorého žiadala o ustanovenie právneho zástupcu.

Vo vzťahu k tunajšiemu konaniu namietla, že v konaní o dovolaní, t. j. v konaní, pre ktoré žiadala poskytnutie právnej pomoci, nejde o šikanóznny výkon práva, resp. bezúspešné bránenie práva. Výtkla nepresnosti v skutkových zisteniach odporcu, napríklad skutočnosť, že 25. februára 2011 (opätovne) požiadala Okresný súd Komárno o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Spresnila, že túto žiadosť podala jej vtedajšia právna zástupkyňa Z., čím navrhovateľku úmyselne poškodila, pretože Okresný súd Komárno už v tej istej veci rozhodol.

Navrhovateľka podaním doručeným krajskému súdu 01. augusta 2013 požiadala o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov z dôvodu, že je nezamestnaná, evidovaná na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Nových Zámkoch, pričom jej jediný príjem je dávka v hmotnej núdzi. K žiadosti pripojila potvrdenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Nových Zámkoch o tom, že je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie, a o poberaní dávky v hmotnej núdzi, ako aj potvrdenie o tom, že nevlastní nehnuteľnosti. Následne, na výzvu krajského súdu predložila tiež vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov (fyzická osoba).

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky, pridržiavajúc sa svojich doterajších vyjadrení obsiahnutých v napadnutom rozhodnutí i v ďalších podaniach v prejednávanej veci, navrhol rozsudok krajského súdu v celom rozsahu potvrdiť.

Má za to, že sa s tvrdeniami navrhovateľky riadne vypořiadal, postupoval v súlade s platnými právnymi predpismi a v ich medziach, pričom napadnuté rozhodnutie sa nevymyká rozhodovacej praxi Centra právnej pomoci. Toto si riadne plnilo povinnosti vyplývajúce mu z § 25 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci, ako aj z § 32 zákona č. 71/1967 o správnom konaní (Správny poriadok) (ďalej len „správny poriadok“), zisťovalo presne a úplne skutočný stav veci a vyzývalo žiadateľku na doplnenie dokladov a údajov potrebných pre posúdenie splnenie podmienok ustanovených zákonom o bezplatnej právnej pomoci na priznanie nároku na právnu pomoc.

Poukázal na to, že navrhovateľka nebola schopná označiť dôkazy pre svoje tvrdenia, pričom z ňou predložených dokladov a z jej tvrdení vyplynulo, že v danej veci ide o zrejme bezúspešné bránenie práva, čo vo svojom napadnutom rozhodnutí aj riadne zdôvodnil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá

OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky je namieste priznať úspech.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti OSP sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP).

V prejednávanej veci žiadala navrhovateľka v správnom konaní vedenom u odporcu priznanie nároku na právnu pomoc vo veci vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 10C/85/2008. Okresný súd Komárno uznesením z 18. júla 2011, č. k. 10C/85/2008-469 zastavil dovolacie konanie, pretože navrhovateľka ako dovolateľka v tamojšom konaní po tom, ako jej právoplatne nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, súdny poplatok za dovolanie nezaplatila, a to ani v lehote na podanie odvolania proti zastavujúcemu uzneseniu, a ani do rozhodnutia Krajského súdu v Nitre, ktorý uznesenie Okresného súdu Komárno potvrdil (uznesenie z 31. mája 2012, č. k. 9Co/92/2012-492). Dovolanie, vo vzťahu ku ktorému navrhovateľka žiadala poskytnutie právnej pomoci, nie je dovolaním vo veci samej, ale smeruje proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. mája 2012, č. k. 9Co/92/2012-492. Odporca žiadosti navrhovateľky nevyhovel, nárok na právnu pomoc podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci jej nepriznal, pretože mal za to, že v prípade navrhovateľke ide o zrejmu bezúspešnosť sporu (§ 6 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci).

Spornou skutočnosťou v prejednávanej veci je otázka posúdenia, či vo veci vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 10C/85/2008 možno vo vzťahu k dovolaniu navrhovateľky konštatovať zrejmu bezúspešnosť (§ 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci), ktorá ju vylučuje z poskytnutia právnej pomoci poskytovanej odporcom podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Pojem zrejmej bezúspešnosti v spore bol v našom právnom poriadku pôvodne obsiahnutý len v § 138 ods. 1 OSP v súvislosti s posudzovaním žiadosti účastníka konania o oslobodení od platenia súdnych poplatkov, keď OSP pre priznanie oslobodenia odplatenia súdnych poplatkov vylučuje zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva. Občiansky súdny poriadok však konkrétne neupravuje,

čo je potrebné pod týmto pojmom rozumieť. Zákon o bezplatnej právnej pomoci príkladmo uvádza, načo je potrebné prihliadať pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, keďže jednou z podmienok pre priznanie tohto nároku je, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu. Pri aplikácii § 138 OSP všeobecné súdy judikovali, že o zrejmu bezúspešnosť sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.

V prejednávanej veci odporca vyvodil existenciu zrejmej bezúspešnosti z toho, že navrhovateľka vo svojom dovolaní neuviedla žiadnu zo skutočností predpokladanú v § 236 a nasl. OSP, a mal teda za to, že dovolanie navrhovateľky je zrejme bezúspešné, pretože nespĺňa procesnoprávne predpoklady pre jeho prejednanie v dovolacom konaní.

Ako vyplýva z predloženého spisového materiálu, navrhovateľka bola dovolaním napadla jednak rozhodnutie krajského súdu vo veci samej, a tiež rozhodnutie - uznesenie krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o zastavení dovolacieho konania.

Podmienky prípustnosti dovolania voči uzneseniu upravuje Občiansky súdny poriadok v § 236, § 237 a § 239. Platí pritom, že aj keď nie je dovolanie voči uzneseniu prípustné podľa § 239 OSP, musí súd skúmať, či dovolaním napadnuté rozhodnutie nie je zaťažené niektorou z vád podľa § 237 OSP. Pritom platí, že prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP nie je daná tvrdením dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z vád v tomto ustanovení uvedenou, ale je prípustné len vtedy, ak rozhodnutie skutočne takouto vadou aj trpí. Ak dovolací súd zistí, že rozhodnutie nie je niektorou z uvedených vád postihnuté, dovolanie odmietne, nakoľko smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

Čo je však dôležitejšie, k tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z vád uvedených v § 237 OSP prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti zisťuje jej existenciu bez zreteľa na to, či dovolateľ existenciu vady tvrdil alebo netvrdil. Ak zistí, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí takouto vadou, toto rozhodnutie zruší.

Preto neobstoí zistenie odporcu a následne zistenie krajského súdu, že navrhovateľka v konaní o žiadosti na priznanie nároku na právnu pomoc neuviedla žiadnu zo skutočností zakladajúcu prípustnosť ňou podaného dovolania. Občiansky súdny poriadok totiž ukladá dovolaciemu súdu povinnosť z úradnej povinnosti skúmať, či v konaní došlo k niektorej z vád taxatívne ustanovených v § 237 OSP. Pokiaľ sa odporca a následne krajský súd uspokojili so zistením absencie tvrdenia konkrétnych vád dovolaním napadnutého rozhodnutia, je namieste konštatovať, že toto zistenie nie je dostačujúce pre skonštatovanie zrejmej bezúspešnosti. V konaniach, v ktorých zákon ukladá súdu z úradnej povinnosti zisťovať skutočnosti potrebné pre zistenie skutkového stavu, resp. tiež vykonať dokazovanie nad rozsah návrhov účastníkov konania (§ 120 ods. 2 OSP, § 242 ods. 1 OSP), je totiž zrejma bezúspešnosť, osobitne tak, ako je zadefinovaná v § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci, povahou veci vylúčená. Ide totiž o konania v tak citlivých veciach, že zákonodarcu považoval za potrebné poskytnúť účastníkom širšiu ochranu ich práv tým, že uložil súdu povinnosť aktívne zisťovať skutočnosti a dôkazné prostriedky nad rámec návrhov účastníkov, ktorí by inak, napríklad z dôvodu neznalosti práva alebo faktickej či právnej nemožnosti určitý dôkaz obstaráť, boli na svojich právach a právom chránených záujmoch poškodení.

Najvyšší súd považuje za potrebné dodať, že pre nenaplnenie požiadavky § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci nestačí, že zrejmu bezúspešnosť sporu nemožno vylúčiť, ale je nevyhnutné, aby bezúspešnosť sporu žiadateľa bola tak jednoznačná, že je zrejma už na základe zbežného posúdenia veci. V opačnom prípade ide len o možnú bezúspešnosť sporu, ktorá osebe nevylučuje žiadateľa z nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci. Treba mať na zreteli, že rozhodovanie o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci predstavuje obmedzenie práva na súdnu a inú právnu pomoc garantovaného ústavou, preto je nanajvýš nutné brať do úvahy čl. 13 ústavy tak, aby do tohto práva bolo zasiahnuté skutočne len v nevyhnutnej miere a vždy v súlade so zákonom.

S ohľadom na uvedené mal najvyšší súd za to, že je potrebné odvolaniu navrhovateľky vyhovieť a rozsudok krajského súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci zmeniť (§ 250ja ods. 3 OSP, § 250l ods. 2 OSP), napadnuté rozhodnutie odporcu z rovnakého dôvodu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 250q ods. 2 OSP). V novom konaní odporca opätovne posúdi žiadosť žiadateľky z hľadiska splnenia podmienok ustanovených v § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci, pričom vo vzťahu k zisťovaniu zrejmej bezúspešnosti je viazaný právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v tomto rozsudku (§ 250r OSP).

Vzhľadom k tomu, že navrhovateľka bola v konaní úspešná, vzťahuje sa na ňu oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 3 ZSP. Následkom toho stratil oporu v zákone výrok rozsudku krajského súdu, ktorým bola navrhovateľke uložená poplatková povinnosť, preto ho najvyšší súd zrušil (§ 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 221 ods. 1 písm. i/ OSP).

Keďže navrhovateľka po doručení rozsudku krajského súdu požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom o tomto jej návrhu krajský súd nerozhodol, postupoval najvyšší súd podľa § 211 ods. 1 in fine OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a návrh navrhovateľky podľa § 138 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP preskúmal a rozhodol o ňom.

Podľa § 138 ods. 1 OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Z predloženého tlačiva pre dokladovanie pomerov je zrejmé, že navrhovateľka je od 01. augusta 2002 vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky. Od 01. februára 2004 poberá dávku v hmotnej núdzi, ktorá jej bola od januára 2013 do apríla 2013 poskytovaná vo výške 152,99 eura a následne vo výške 118,30 eura. S ohľadom na predložené doklady a s prihliadnutím aj na tvrdené zhoršenie zdravotného stavu (zranenie pravej ruky s následkom oslabenia sily úchopu) mal najvyšší súd za to, že pomery navrhovateľky odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Následne preto skúmal naplnenie druhej z podmienok pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, t. j. či nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Keďže navrhovateľka bola vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutia odporcu úspešná, je zrejmé, že aj táto zákonná požiadavka bola naplnená. Preto najvyšší súd návrhu navrhovateľky vyhovel a priznal jej oslobodenie od súdnych poplatkov.

O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 2 OSP v spojení s § 250k OSP, § 250l ods. 2 OSP. Keďže úspešnej navrhovateľke trovy v konaní nevznikli, najvyšší súd jej nemohol priznať ich náhradu.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok *n i e j* e prípustný.